

HOOFDSTUK 9

DE VERANDERENDE RELATIE TUSSEN EUROPA EN DE VS

2015–2029

Inleiding

Sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog vormden Europa en de Verenigde Staten de kern van het westerse bondgenootschap. Gedurende meer dan zeventig jaar werd de veiligheid van Europa in belangrijke mate ondersteund door Amerikaanse militaire macht, politieke betrokkenheid en economische samenwerking.

Deze relatie werd vaak beschouwd als vanzelfsprekend.

Toch begon dat beeld vanaf 2015 geleidelijk te veranderen.

De verkiezing van Donald Trump bracht vragen naar voren die jarenlang slechts beperkt werden besproken:

- Hoe afhankelijk mag Europa zijn van de Verenigde Staten?
- Wat gebeurt er wanneer Amerikaanse prioriteiten veranderen?
- Kan Europa zichzelf verdedigen zonder Amerikaanse steun?
- Hoe stabiel zijn trans-Atlantische afspraken op lange termijn?

Hoewel de NAVO bleef bestaan en de samenwerking voortduurde, ontstond er een fundamenteel debat over de toekomst van de Europese veiligheid.

Dit hoofdstuk onderzoekt hoe deze discussie zich ontwikkelde en welke gevolgen dit had voor Europa, de Verenigde Staten en de internationale orde.

9.1 Het Fundament van de Trans-Atlantische Relatie

Na 1945 werd de veiligheid van West-Europa grotendeels gebaseerd op samenwerking met de Verenigde Staten.

Belangrijke pijlers waren:

- militaire bescherming;
- economische samenwerking;
- gedeelde democratische waarden;
- gezamenlijke afschrikking tegenover tegenstanders.

De oprichting van de North Atlantic Treaty Organization in 1949 vormde het centrale veiligheidsinstrument.

Gedurende de Koude Oorlog werd de NAVO beschouwd als een van de meest succesvolle militaire allianties uit de moderne geschiedenis.

Na de val van de Sovjet-Unie bleef de samenwerking bestaan.

Veel Europese landen gingen ervan uit dat Amerikaanse veiligheidsgaranties permanent zouden blijven.

9.2 Trump en de NAVO-discussie

Tijdens zijn verkiezingscampagne stelde Trump openlijk vragen over de bestaande veiligheidsverhoudingen.

Zijn kritiek richtte zich vooral op:

- ongelijke defensie-uitgaven;
- Europese afhankelijkheid;
- Amerikaanse financiële lasten.

Trump stelde dat veel Europese bondgenoten jarenlang hadden geprofiteerd van Amerikaanse bescherming zonder voldoende bij te dragen aan hun eigen defensie.

Voorstanders zagen deze kritiek als terecht.

Critici vreesden dat dergelijke uitspraken twijfel konden zaaien over de betrouwbaarheid van de NAVO.

Voor het eerst in decennia werd de toekomst van het bondgenootschap onderwerp van serieus publiek debat.

9.3 Defensie-uitgaven als Politiek Twistpunt

Een centraal thema werd de afspraak dat NAVO-lidstaten ongeveer twee procent van hun bruto binnenlands product aan defensie zouden besteden.

Gedurende jaren voldeden veel Europese landen niet aan deze norm.

Trump maakte hiervan een belangrijk politiek onderwerp.

Hierdoor ontstond druk op Europese regeringen om:

- defensiebudgetten te verhogen;
- militaire modernisering te versnellen;
- investeringen uit te breiden.

Ironisch genoeg leidde deze druk uiteindelijk tot een aanzienlijke stijging van Europese defensie-uitgaven.

9.4 De Oorlog in Oekraïne als Versneller

De Russische invasie van Oekraïne in 2022 veranderde de Europese veiligheidsdiscussie fundamenteel.

Veel Europese regeringen realiseerden zich dat:

- grootschalige oorlog in Europa nog steeds mogelijk was;
- militaire afschrikking essentieel bleef;
- afhankelijkheid risico's met zich meebracht.

De oorlog versnelde investeringen in:

- defensie;
- munitieproductie;
- luchtverdediging;
- cyberveiligheid;
- militaire infrastructuur.

Daardoor ontstond een nieuw gevoel van urgentie binnen Europa.

9.5 Strategische Autonomie

Een begrip dat steeds vaker werd gebruikt was:

Strategische Autonomie

Hiermee werd bedoeld dat Europa beter in staat moest zijn zelfstandig op te treden wanneer Amerikaanse steun beperkt of onzeker zou zijn.

Voorstanders zagen dit niet als vervanging van de NAVO.

Zij zagen het als aanvulling.

Doelstellingen waren onder meer:

- grotere militaire zelfredzaamheid;
- eigen defensie-industrie;
- minder afhankelijkheid van externe leveranciers;
- meer politieke handelingsvrijheid.

Critici waarschuwden dat dubbele structuren inefficiënt konden zijn.

Toch groeide de steun voor meer Europese zelfstandigheid.

9.6 De Europese Defensie-industrie

Een van de meest zichtbare gevolgen was de herwaardering van de Europese defensie-industrie.

Jarenlang hadden veel Europese landen relatief beperkt geïnvesteerd in militaire productiecapaciteit.

Na 2022 veranderde dit.

Nieuwe investeringen gingen naar:

- munitiefabrieken;
- raketssystemen;
- drones;
- luchtverdediging;
- militaire technologie.

Europa begon opnieuw te kijken naar de vraag hoe een duurzame defensie-industrie kon worden opgebouwd.

Dit had niet alleen militaire, maar ook economische gevolgen.

9.7 Vertrouwen en Onzekerheid

Misschien wel de belangrijkste verandering was psychologisch.

Gedurende decennia werd Amerikaanse steun als vrijwel gegarandeerd beschouwd.

Onder Trump ontstond voor het eerst onzekerheid over die aanname.

Veel Europese beleidsmakers begonnen scenario's te onderzoeken waarin:

- Amerikaanse betrokkenheid afneemt;
- binnenlandse Amerikaanse politiek internationale verplichtingen beïnvloedt;
- toekomstige regeringen andere prioriteiten stellen.

Deze onzekerheid veranderde de strategische planning binnen Europa.

9.8 Europa als Geopolitieke Speler

Door deze ontwikkelingen begon Europa zichzelf steeds vaker te zien als geopolitieke actor.

Discussies gingen niet langer uitsluitend over:

- economische integratie;
- interne regelgeving.

Zij gingen ook over:

- veiligheid;
- defensie;
- energiezekerheid;
- technologische onafhankelijkheid;
- strategische grondstoffen.

Hierdoor veranderde de rol van de Europese Unie geleidelijk.

9.9 De Economische Dimensie

De veranderende relatie had ook economische gevolgen.

Europa begon sterker te investeren in:

- energie-onafhankelijkheid;
- halfgeleiders;
- defensietechnologie;
- kritieke infrastructuur.

Tegelijkertijd groeide de wens om minder kwetsbaar te zijn voor politieke veranderingen buiten Europa.

Deze ontwikkeling werd versterkt door:

- handelsspanningen;
  - sanctiebeleid;
  - geopolitieke rivaliteit.
-

9.10 De Amerikaanse Visie

Vanuit Amerikaans perspectief ontstond eveneens een discussie.

Sommige beleidsmakers vonden dat Europa meer verantwoordelijkheid moest nemen.

Anderen benadrukten dat sterke bondgenootschappen juist een bron van Amerikaanse invloed zijn.

Daardoor ontstond een fundamenteel debat:

Is Europese strategische autonomie een versterking van het bondgenootschap of een stap richting grotere afstand?

Tot op heden bestaat hierover geen volledige consensus.

9.11 Het Nieuwe Europese Denken

Aan het einde van de jaren twintig begon zich een nieuw Europees veiligheidsdenken af te tekenen.

Belangrijke uitgangspunten waren:

- samenwerking met de Verenigde Staten blijft essentieel;
- Europa moet meer eigen capaciteit ontwikkelen;
- economische veiligheid is onderdeel van nationale veiligheid;
- defensie-investeringen zijn een structurele noodzaak.

Dit betekende een duidelijke verschuiving ten opzichte van de periode direct na de Koude Oorlog.

Internationale Gevolgen

De veranderende trans-Atlantische relatie werd wereldwijd opgemerkt.

Landen als:

- China;
- Rusland;
- India;
- Turkije;

volgden nauwlettend hoe Europa en de Verenigde Staten hun onderlinge verhoudingen herdefinieerden.

Voor veel geopolitieke spelers was duidelijk dat veranderingen binnen het westerse bondgenootschap gevolgen konden hebben voor de mondiale machtsbalans.

Analyse: Van Afhankelijkheid naar Voorbereiding

De periode 2015-2029 betekende niet het einde van de trans-Atlantische relatie.

Integendeel.

De NAVO bleef bestaan.

Militaire samenwerking bleef intensief.

Toch veranderde iets fundamenteels.

Europa begon voor het eerst serieus na te denken over scenario's die vroeger vrijwel ondenkbaar waren.

Niet omdat Europese leiders de Verenigde Staten wilden vervangen.

Maar omdat zij beseften dat langdurige afhankelijkheid risico's met zich meebrengt.

Hierdoor verschoof de discussie van vertrouwen naar voorbereiding.

Belangrijke Conclusie

Europa begon voor het eerst serieus rekening te houden met een toekomst waarin Amerika geen vanzelfsprekende veiligheidsanker meer is.

Dat betekende niet dat de Verenigde Staten hun rol verloren.

Het betekende wel dat Europese beleidsmakers steeds vaker de vraag stelden:

Wat doen we als Washington op een dag besluit dat Europa minder prioriteit heeft?

Alleen al het feit dat deze vraag serieus werd gesteld, markeert een van de belangrijkste geopolitieke veranderingen van de periode 2015-2029.

Kernvraag

Kan Europa uitgroeien tot een volledig zelfstandige strategische macht, terwijl het tegelijkertijd een sterke trans-Atlantische alliantie behoudt?

Het antwoord op die vraag zal mede bepalen hoe de internationale orde zich ontwikkelt in de komende decennia.

Want de toekomst van Europa en de Verenigde Staten blijft nauw met elkaar verbonden.

Maar de aard van die verbondenheid is tussen 2015 en 2029 ingrijpend veranderd.

maak opnieuw HOOFDSTUK 10 CANADA ALS NIEUWE STRATEGISCHE PARTNER Een speciaal hoofdstuk gebaseerd op jouw terugkerende aandachtspunt. Economische samenwerking Energie Kritieke grondstoffen Defensie Arctische veiligheid Democratische samenwerking Scenario: Kan Canada voor Europa uitgroeien tot wat de VS na 1945 waren?

HOOFDSTUK 10

CANADA ALS NIEUWE STRATEGISCHE PARTNER

2015–2029

Inleiding

Gedurende de tweede helft van de twintigste eeuw werd de relatie tussen Europa en Noord-Amerika vrijwel automatisch geassocieerd met de Verenigde Staten. Wanneer Europese landen dachten aan handel, defensie, energiezekerheid of geopolitieke samenwerking, was Washington de vanzelfsprekende partner.

De ontwikkelingen tussen 2015 en 2029 hebben echter geleid tot een opmerkelijke verschuiving.

Terwijl de Verenigde Staten steeds vaker werden geconfronteerd met interne polarisatie, een wisselende internationale koers en een sterker gericht "America First"-beleid, begon Canada zich te profileren als een stabiele, betrouwbare en voorspelbare partner.

Voor veel Europese beleidsmakers werd Canada daardoor meer dan een bevriend land.

Het werd een potentiële strategische pijler voor de toekomst.

Niet als vervanging van de Verenigde Staten, maar als aanvullende partner binnen een veranderende wereldorde.

10.1 Waarom Canada Steeds Belangrijker Werd

Canada beschikt over een aantal eigenschappen die voor Europa steeds aantrekkelijker werden.

Het land heeft:

- een stabiele democratie;
- sterke rechtsstatelijke instituties;
- grote natuurlijke hulpbronnen;
- een hoogopgeleide bevolking;
- nauwe banden met Europa;
- een vergelijkbare visie op multilaterale samenwerking.

Terwijl veel internationale relaties steeds meer werden beïnvloed door geopolitieke rivaliteit, bleef Canada zich presenteren als een betrouwbare partner binnen het internationale systeem.

Hierdoor groeide de belangstelling voor nauwere samenwerking.

10.2 Economische Samenwerking

De economische relatie tussen Europa en Canada kreeg een belangrijke impuls door het handelsverdrag:

Comprehensive Economic and Trade Agreement

Dit verdrag verminderde handelsbarrières en stimuleerde investeringen.

Belangrijke sectoren waren:

- technologie;
- industrie;
- landbouw;
- dienstverlening;
- duurzame energie.

Voor Europese bedrijven bood Canada toegang tot:

- een stabiele markt;
- Noord-Amerikaanse logistieke netwerken;
- hoogwaardige grondstoffen.

Voor Canada bood Europa een alternatief voor de traditionele afhankelijkheid van de Amerikaanse markt.

10.3 Energiezekerheid

Na de energiecrisis van de jaren twintig werd energiezekerheid een topprioriteit voor Europa.

Canada beschikt over enorme energievoorraden.

Daaronder:

- aardgas;
- waterkracht;
- uranium;
- hernieuwbare energie.

Voor Europa ontstond de mogelijkheid om energiebronnen verder te diversifiëren.

Canada werd hierdoor steeds vaker genoemd als een betrouwbare energiepartner binnen een democratisch kader.

In tegenstelling tot sommige andere energieleveranciers werd Canada gezien als een land met:

- politieke stabiliteit;
- voorspelbaar beleid;

- transparante regelgeving.
-

10.4 Kritieke Grondstoffen

De energietransitie en technologische ontwikkeling vergroten de vraag naar kritieke grondstoffen.

Canada beschikt over aanzienlijke voorraden van onder andere:

- lithium;
- nikkel;
- kobalt;
- koper;
- zeldzame aardmetalen.

Deze materialen zijn essentieel voor:

- batterijen;
- elektrische voertuigen;
- defensiesystemen;
- halfgeleiders;
- hernieuwbare energie.

Europa probeert zijn afhankelijkheid van geopolitiek risicovolle leveranciers te verminderen.

Daardoor groeide de belangstelling voor Canadese grondstoffen aanzienlijk.

10.5 Defensie en Veiligheid

Canada en Europa delen al decennialang militaire samenwerking via de NAVO.

Toch kreeg deze samenwerking een nieuwe dimensie.

Belangrijke gezamenlijke belangen zijn:

- bescherming van handelsroutes;
- cyberveiligheid;
- militaire interoperabiliteit;
- verdediging van democratische instituties.

Canada wordt vaak gezien als een brug tussen Noord-Amerika en Europa.

Juist in een periode waarin de trans-Atlantische relatie veranderde, kreeg deze rol extra betekenis.

10.6 De Arctische Dimensie

Een van de meest onderschatte geopolitieke ontwikkelingen van de 21e eeuw is het toenemende belang van het Noordpoolgebied.

Door klimaatverandering ontstaan nieuwe mogelijkheden voor:

- scheepvaart;
- energie-exploratie;
- grondstoffenwinning.

Tegelijkertijd groeit de strategische competitie tussen:

- Rusland;
- China;
- Noord-Amerikaanse landen;
- Europese staten.

Canada bezit een enorme Arctische kustlijn.

Daardoor wordt het land een sleutelspeler in toekomstige veiligheidsvraagstukken.

Voor Europa betekent samenwerking met Canada ook betrokkenheid bij de veiligheid van het noordpoolgebied.

10.7 Democratische Samenwerking

Misschien wel de belangrijkste overeenkomst tussen Canada en Europa ligt niet in economie of defensie.

Zij ligt in gedeelde politieke waarden.

Beide hechten traditioneel veel belang aan:

- democratie;
- rechtsstaat;
- mensenrechten;
- multilateralisme;
- internationale samenwerking.

In een wereld waarin autoritaire systemen steeds assertiever optreden, wordt deze waardengemeenschap steeds belangrijker.

Canada en Europa zien zichzelf vaak als verdedigers van een op regels gebaseerde internationale orde.

10.8 Wetenschap, Technologie en Innovatie

Canada beschikt over sterke onderzoeksinstituten en innovatieve technologieclusters.

Belangrijke samenwerkingsgebieden zijn:

- kunstmatige intelligentie;
- medische technologie;
- klimaatonderzoek;
- ruimtevaart;
- quantumtechnologie.

Voor Europa vormt Canada een aantrekkelijke partner omdat samenwerking plaatsvindt binnen vergelijkbare juridische en ethische kaders.

Dit vergroot wederzijds vertrouwen.

10.9 Waarom Canada Geen Tweede Verenigde Staten Is

Ondanks alle voordelen zijn er ook duidelijke verschillen.

Canada beschikt niet over:

- dezelfde bevolking;
- dezelfde economie;
- dezelfde militaire capaciteit;
- dezelfde mondiale invloed.

De Verenigde Staten blijven een unieke grootmacht.

Canada kan die rol niet volledig overnemen.

Het doel van Europese samenwerking met Canada is daarom niet vervanging.

Het doel is versterking van een bredere groep betrouwbare partners.

10.10 Een Nieuwe Strategische Driehoek

Steeds vaker ontstaat het idee van een nieuwe samenwerking tussen:

- Europa;
- Canada;
- democratische partners in de Indo-Pacific.

Deze benadering richt zich op:

- economische veiligheid;
- technologische samenwerking;
- energievoorziening;
- defensie;
- bescherming van democratische instituties.

Canada past uitstekend binnen deze visie.

Analyse: Waarom Dit Hoofdstuk Relevant Is

Binnen dit Trump-Dossier keert één vraag regelmatig terug:

Wat gebeurt er wanneer de Verenigde Staten minder voorspelbaar worden als internationale partner?

Die vraag werd relevanter door:

- America First-beleid;
- handelsspanningen;
- discussies over NAVO-verplichtingen;
- politieke polarisatie.

Voor Europa ontstond daardoor de noodzaak om relaties te verbreden.

Canada werd hierbij steeds vaker genoemd als een natuurlijke kandidaat.

Niet omdat Canada de Verenigde Staten kan vervangen.

Maar omdat het veel eigenschappen bezit die Europa zoekt in een langdurige strategische partner.

Scenario 2030–2050

Kan Canada voor Europa uitgroeien tot wat de VS na 1945 waren?

Het eerlijke antwoord is:

Nee, niet volledig.

De Verenigde Staten bouwden na 1945 een ongekende combinatie op van:

- militaire macht;
- economische dominantie;
- technologische innovatie;
- mondiale invloed.

Geen enkel land, inclusief Canada, kan die rol eenvoudig overnemen.

Maar er is een tweede antwoord.

Canada kan voor Europa wel uitgroeien tot de meest betrouwbare democratische partner buiten Europa zelf.

Op gebieden zoals:

- energie;
- grondstoffen;
- wetenschap;
- defensiesamenwerking;
- Arctische veiligheid;
- geopolitieke stabiliteit.

kan Canada een sleutelrol vervullen.

Belangrijke Conclusie

De strategische waarde van Canada ligt niet in het vervangen van de Verenigde Staten, maar in het verminderen van afhankelijkheid van één enkele partner.

Dat is wellicht de belangrijkste les van de periode 2015–2029.

Voor Europa werd duidelijk dat langdurige veiligheid en welvaart beter worden beschermd door een netwerk van betrouwbare partners dan door afhankelijkheid van één dominante bondgenoot.

In dat netwerk neemt Canada een steeds belangrijkere plaats in.

Kernvraag

Zal de 21e eeuw worden gekenmerkt door afhankelijkheid van één supermacht, of door een netwerk van democratische partners die gezamenlijk stabiliteit, veiligheid en economische ontwikkeling waarborgen?

De ontwikkeling van de relatie tussen Europa en Canada kan een van de belangrijkste antwoorden op die vraag worden.